

**ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ**

**ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ Ι
5ο ΕΞΑΜΗΝΟ
2015-2016**

**ΔΙΔΑΣΚΟΥΣΑ:
Μ. ΜΑΡΚΟΥ**

**ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ
-
ΠΕΡΙΟΧΗ ΓΚΑΖΟΧΩΡΙΟΥ**

ΔΑΜΟΥΛΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ar14615

ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ-ΕΛΕΝΗ

ar14621

ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ ΑΝΤΖΕΛΙΝΑ

ar14614

03 ΓΚΑΖΟΧΩΡΙ - ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

04 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

06 ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

07 ΧΡΗΣΕΙΣ ΣΗΜΕΡΑ

07 ΧΩΡΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ Ή ΑΝΑΨΥΧΗΣ;

08 ΓΕΝΙΚΟΙ ΧΑΡΤΕΣ

16 ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΣ ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗΣ

17 ΟΜΑΔΑ 1 - ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΟΙΚΟΠΕΔΩΝ

19 ΧΑΡΤΕΣ ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗΣ

25 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ - ΣΗΜΕΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

25 Η 'ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ' ΚΑΙ Η ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΜΙΑΣ ΑΛΛΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

28 ΧΩΡΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ Ή ΤΑΣΗ

29 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

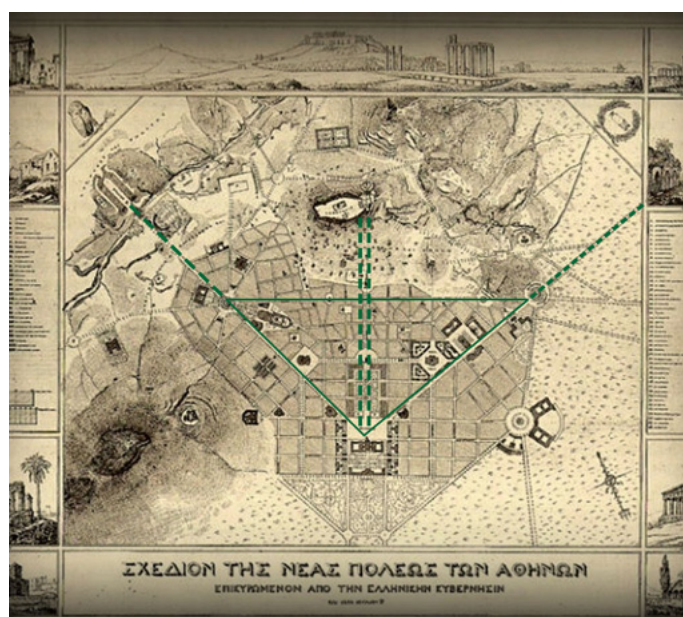
1834	Σχέδιο Klenze
1836	Χάραξη Πειραιώς
1858	Έναρξη λειτουργίας εργοστασίου φωταερίου
1880	Το Γκαζοχώρι εντάσσεται στο σχέδιο πόλεως
1890	Το φωταέριο δίνει βασικές χρήσεις στα σπίτια όπως είναι η θέρμανση, ο φωτισμός, η λειτουργία της κουζίνας και του θερμοσίφωνα
1910	Στην περιοχή έμειναν μόνο 127 άνδρες
1922	Έλευση προσφύγων και αύξηση εργατικής τάξης
1939	Παρατηρείται αύξηση του πληθυσμού, ύπαρξη τεσσάρων Δημοτικών σχολείων
1950	Ιδρύεται η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ)
1967	Άφιξη οικογένειες μουσουλμάνων από τη Θράκη για να εργασθούν στο εργοστάσιο
1974	Χρόνια της μεταπολίτευσης-Μπορούν να χαρακτηρισθούν ως πέτρινα χρόνια
1984	Σταματά η λειτουργία του εργοστασίου
1986	Ο χώρος κρίνεται διατηρητέος
1988	Γενικό Πολεοδομικό σχέδιο για την αναβάθμιση της περιοχής έτσι ώστε να μετατραπεί σε “πολιτιστική κυψέλη”
1990	Αποκατάσταση του εξοπλισμού και των κτιρίων
1990	Ροές Ασιατών και βαλκανικών μεταναστών
1999	Εγκαίνια πολυχώρου “Τεχνόπολις”
2007	Εγκαίνια λειτουργίας σταθμού μετρό “Κεραμεικός”

Κεραμεικός, Γκαζοχώρι, Γκάζι

Τρία τοπωνύμια για μια περιοχή που σε βάθος χρόνου έχει περάσει από πολλές εναλλαγές ταυτότητας, σε αστικό-πολεοδομικό, κοινωνικό και ανθρωποκεντρικό επίπεδο. Ουσιαστικά ένας τόπος με πολυποίκιλη ιστορία και μνήμη.

Κατά το 1834 το σχέδιο πόλης του Klenze (εικόνα 1) το οποίο διαδέχθηκε εκείνο του Κλεάνθη και Schaubert είχε ορίσει στη περιοχή του Κεραμεικού, βορειοδυτικά της Αθήνας, το διοικητικό κέντρο και τα ανάκτορα του βασιλιά καθότι θεωρείτο εξοχική περιοχή και σε άμεση σχέση με τα μνημεία της κλασικής αρχαιότητας (Ρωμαίικη αγορά, Ακρόπολη). Ταυτόχρονα είχαν αγορασθεί εκτάσεις από πλούσιους Φαναριώτες και ευγενείς από την Κωνσταντινούπολη πράγμα το οποίο έδινε άλλη αίγλη στη περιοχή εκείνη (Δ. Καρύδης, 2006, σελ.52). Έτσι η περιοχή όδευε να γίνει πόλος μεγάλων αστικών οικογενειών τόσο Ελλήνων όσο και ξένων πράγμα όμως το οποίο εγκαταλείφθηκε μαζί με το σχέδιο οικοδόμησης των ανακτόρων. Η οδός Πειραιώς διανοίχθηκε περί το 1836 και αποτέλεσε από τότε το σύνδεσμο της πόλης των Αθηνών με τον Πειραιά και το λιμάνι. (εικόνα 2)

Μερικά χρόνια αργότερα η περιοχή διαρθρώνει έναν άλλο χαρακτήρα, βιομηχανικού και βιοτεχνικού ενδιαφέροντος καθότι το 1858 ξεκινά η λειτουργία του εργοστασίου φωταερίου το οποίο είχε ως στόχο να φωταγωγήσει τους δρόμους της πόλης και να δώσει ρεύμα στη βιομηχανική ζώνη. Οι κατοικίες συνεχίζουν να φωτίζονται με λάμπες πετρέλαιο και μόνον γύρο στο 1890 το φωταέριο δίνει τις βασικές χρήσεις στα σπίτια(θέρμανση, φωτισμός, λειτουργία κουζίνας και θερμοσίφωνα). Έτσι η περιοχή κατακλύζεται από την εργατική τάξη και χαρακτηρίζεται ως ένας πρόχειρος εργατικός οικισμός ο οποίος φιλοξενεί σε παράγκες και καλυβόσπιτα τους ταλαίπωρους και φτωχούς των Αθηνών.(εικόνα 5) Κατά την περίοδο εκείνη αναπτύσσεται η έννοια της γειτονιάς, μικρές καμαρούλες και παραπήγματα η μια κολλημένη στην άλλη εκτονώνονται σε μια κοινή αυλή. “Η αυλή των θαυμάτων”, όλες οι δραστηριότητες της καθημερινότητας αναπτύσσονται σε αυτό τον πυρήνα, ο ένας για τον άλλον μια οικογένεια. Χαρακτηριστικά είναι τα έργα των πεζογράφων της εποχής εκείνης που διόλου δεν ενδιαφέρονται για το ύπαιθρο αλλά επιθυμούν να περιγράψουν τις κακές συνθήκες διαβίωσης εκείνων των ανθρώπων, της εργατικής τάξης με έναν απόκοσμο ρεαλισμό(Λίλα Κονομάρα, Οι αυλές των θαυμάτων, §1). Οι συνθήκες εργασίας στο εργοστάσιο δεν ήταν διόλου ευχάριστες και θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν όμοιες με εκείνες των στρατοπέδων συγκέντρωσης χωρίς να λαμβάνονται υπόψιν μέτρα προστασίας. Έτσι παρουσιάστηκαν στους εργαζόμενους αναπνευστικά προβλήματα αλλά και η ασθένεια του καρκίνου. (εικόνα 3,4)

εικόνα 1: Σχέδιο Klenze

εικόνα 2: Χάρτης Αρχαίας Αθήνας

εικόνα 3: Γκαζοχώρι

εικόνα 4: Γκαζοχώρι

Μετά την Μικρασιατική καταστροφή παρατηρείται αύξηση του πληθυσμού και απασχόληση τους τόσο στο εργοστάσιο όσο και στη βιομηχανία η οποία είχε αναπτυχθεί επί της Οδού Πειραιώς.

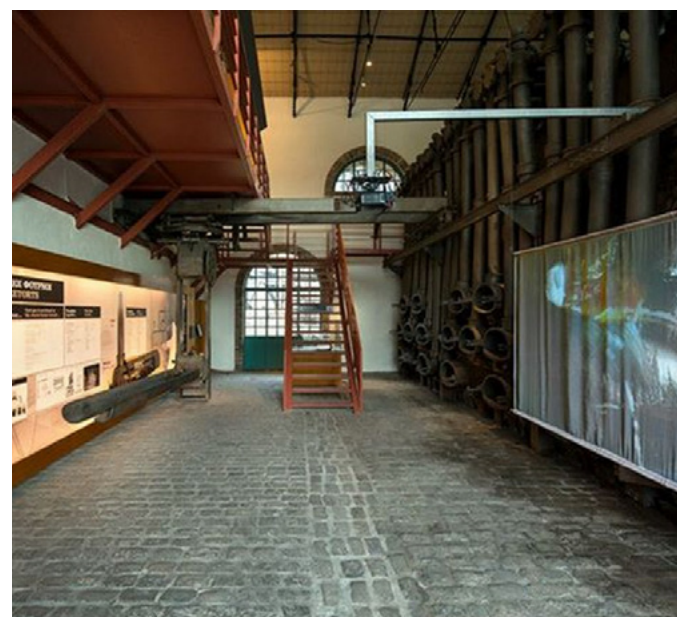
Το 1950 ιδρύεται η Δημόσια Υπηρεσία Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.) πράγμα το οποίο επέφερε την έναρξη της παρακμής της περιοχής. Το προσωπικό του εργοστασίου μειώθηκε ώσπου το 1984 το εργοστάσιο κλείνει. Στο μεσοδιάστημα της περιόδου αυτής η περιοχή πέρασε τα πέτρινα της χρόνια και παρουσιάστηκε και άφιξη μεγάλου πλήθους μουσουλμάνων από τη Θράκη, πληθυσμός που είναι ορατός μέχρι στις μέρες μας.

Στη συνέχεια, στα μέσα της δεκαετίας του 90' μέσω πρωτοβουλίας της Μ. Μερκούρη το εργοστάσιο κρίθηκε διατηρητέο και προκηρύχθηκε διαγωνισμός για τον επανασχεδιασμό της περιοχής έχοντας ως στόχο να δημιουργηθεί ένας άξονας πολιτισμού, αναψυχής και εκπαίδευσης με τη διατήρηση ωστόσο μέρους των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Συμπερασματικά μιλάμε δηλαδή για μια περιοχή αποβιομηχάνισης της οποίας συρρικνώθηκε η παραγωγική της δραστηριότητα και αντικαταστάθηκε από τον κλάδο των υπηρεσιών. (Ντίνος Ρητινιώτης, Παραμύθια ανάπλασης στη μικρή μας Αθήνα)

Έτσι γίνεται αποκατάσταση του εξοπλισμού και των κτιρίων του εργοστασίου και το 1999 γίνονται τα εγκαίνια του πολυχώρου "Τεχνόπολις". (εικόνα 6,7,8) Το 1988 παρατηρείται και αναδιάρθρωση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου για να επέλθει ο εκσυγχρονισμός της περιοχής. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι στόχος ήταν να δημιουργηθεί μια νεοελληνική έκδοση του Soho του Λονδίνου το οποίο είναι Πλησιών όλων των κεντρικών μνημείων. Έτσι ξεκινά μια διαδικασία εξευγενισμού της περιοχής με προσπάθειες αναδιάρθρωσης του πληθυσμού και ανακατανομής της παραγωγικής δραστηριότητας.

Εικόνα 5: Λαχανογάρα-Γκαζοχωριού

εικόνα 6: Τεχνόπολις

εικόνα 7: Τεχνόπολις

εικόνα 8: Τεχνόπολις

Πλέον οι νέοι κάτοικοι της περιοχής είναι εργένηδες και καλλιτέχνες οι οποίοι τελικά δεν προσφέρουν τον μαζικό εποικισμό στον οποίο στόχευε το σχέδιο. Η ύπαρξη οικογενειών δεν παρατηρείται πράγμα που κάνει την περιοχή να μην έχει την αίσθηση της γειτονιάς που ήταν το σήμα κατατεθέν, η ταυτότητα της περιοχής. Τα νέα κτίσματα έχουν τη μορφή Loft (εικόνα 9,10) εκτοξεύοντας τις τιμές ενοικίων στα ύψη. Πολλές φορές δεν μιλάμε για νεόδμητα κτίσματα αλλά για ενίσχυση παλαιών στον στατικό φορέα και διαμόρφωση τους σύμφωνα με τις νέες τάσεις και τεχνικές. Μεγάλος αριθμός των κατοικιών της περιόδου της αίγλης του εργοστασίου είναι ενεργό μέρος του αστικού ιστού (εικόνα 11)). Ένα μέρος τους συνεχίζει να έχει οικιστική χρήση, ένα άλλο έχει επαναχρησιμοποιηθεί φιλοξενώντας χώρους εστίασης, αναψυχής και πολιτισμού και ένα μικρό ποσοστό αποτελεί κενό ερείπιο απογυμνωμένο στο βάθος χρόνου. (εικόνα 12,13,14)

Εικόνα 9: Loft

Εικόνα 10: Loft

Εικόνα 13: Χώρος Αναψυχής 2015

Εικόνα 14: Πολιτιστικό κέντρο 2015

Εικόνα 11: Γειτονιά Γκαζιού 2015

Εικόνα 12: Κατοικία-Ερείπιο 2015

ΧΡΗΣΕΙΣ ΣΗΜΕΡΑ

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το χάρτη χρήσεων της υπό μελέτη περιοχής και κατόπιν ενδελεχούς επίσκεψης σε αυτήν διαπιστώθηκε μια ανομοιογένεια χρήσεων σε ένα αρκετά μικρό σε έκταση κομμάτι της Αθήνας. Κάθε εποχή έχει αφήσει το σημάδι της στο τόπο χωρίς η μια περίοδος να διεισδύει ομαλά στην άλλη. Πρέπει όμως να αναφερθεί ότι θα μπορούσαν να οριοθετηθούν κάποιες νοητές ζώνες χρήσεων σε συγκεκριμένα σημεία του χάρτη. Πλησίον του σταθμού του μετρό, στάση “Κεραμεικός” επί της οδού Περσεφόνης και Βουτάδων παρατηρείται συγκέντρωση του μεγαλύτερου μέρους των χώρων αναψυχής και διασκέδασης της περιοχής. Τα συγκεκριμένα κτίσματα σύμφωνα με το χάρτη παλαιότητας χρονολογούνται μετά το 1985 πράγμα το οποίο δείχνει ότι η ζώνη αυτή είναι καθαρό προϊόν του σχεδίου για αναβάθμιση της περιοχής. Από την άλλη μεριά, εκατέρωθεν της οδού Ορφέως παρατηρείται η ανάπτυξη της οικιστικής συγκρότησης της περιοχής. Η συνύπαρξη κτισμάτων διαφόρων εποχών και τεχνολογίας είναι ολοφάνερη. Σύγχρονα Loft υψώνονται δίπλα σε καλυβόσπιτα της εποχής του φωταερίου και απομεινάρια της μετέπειτα βιομηχανικής περιόδου. Μεγάλο ποσοστό καταλαμβάνουν επίσης τα κτίρια χωρίς χρήση, δίνοντας μας το συμπέρασμα της εγκατάλειψης. Θα μπορούσε κανείς να πει ότι στο συγκεκριμένο σημείο της περιοχής υπάρχουν αντιθετικά στοιχεία, πλήθος νέων κατοικιών από τη μία, παλαιά αναλλοίωτα σπίτια του 20’ & 50’ αλλά και πλήθος κτισμάτων τα οποία δεν φιλοξενούν καμία χρήση ή ακόμα και ερείπια. Οι παρατηρήσεις αυτές είναι ευδιάκριτες με μία συνδυαστική παρατήρηση των χαρτών χρήσης, κατάστασης και παλαιότητας. Στη συνέχεια στα βόρεια της περιοχής παρατηρείται μια συγκέντρωση βιομηχανικής ζώνης η οποία απαρτίζεται κυρίως από συνεργεία αυτοκινήτων, αποθήκες και πώληση εξαρτημάτων. Η ζώνη αυτή δεν έχει σύγχρονο χαρακτήρα, αλλά στεγάζει στα κτίσματα του 1950-1985 τα παραδοσιακά συνεργεία της εποχής εκείνης. Παρατηρήθηκε ότι πολλά από αυτά δεν χρησιμοποιούνταν πια χωρίς αυτό να σημαίνει ότι τα εργαλεία και η επωνυμία ήταν απύσες.

ΧΩΡΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ Ή ΑΝΑΨΥΧΗΣ;

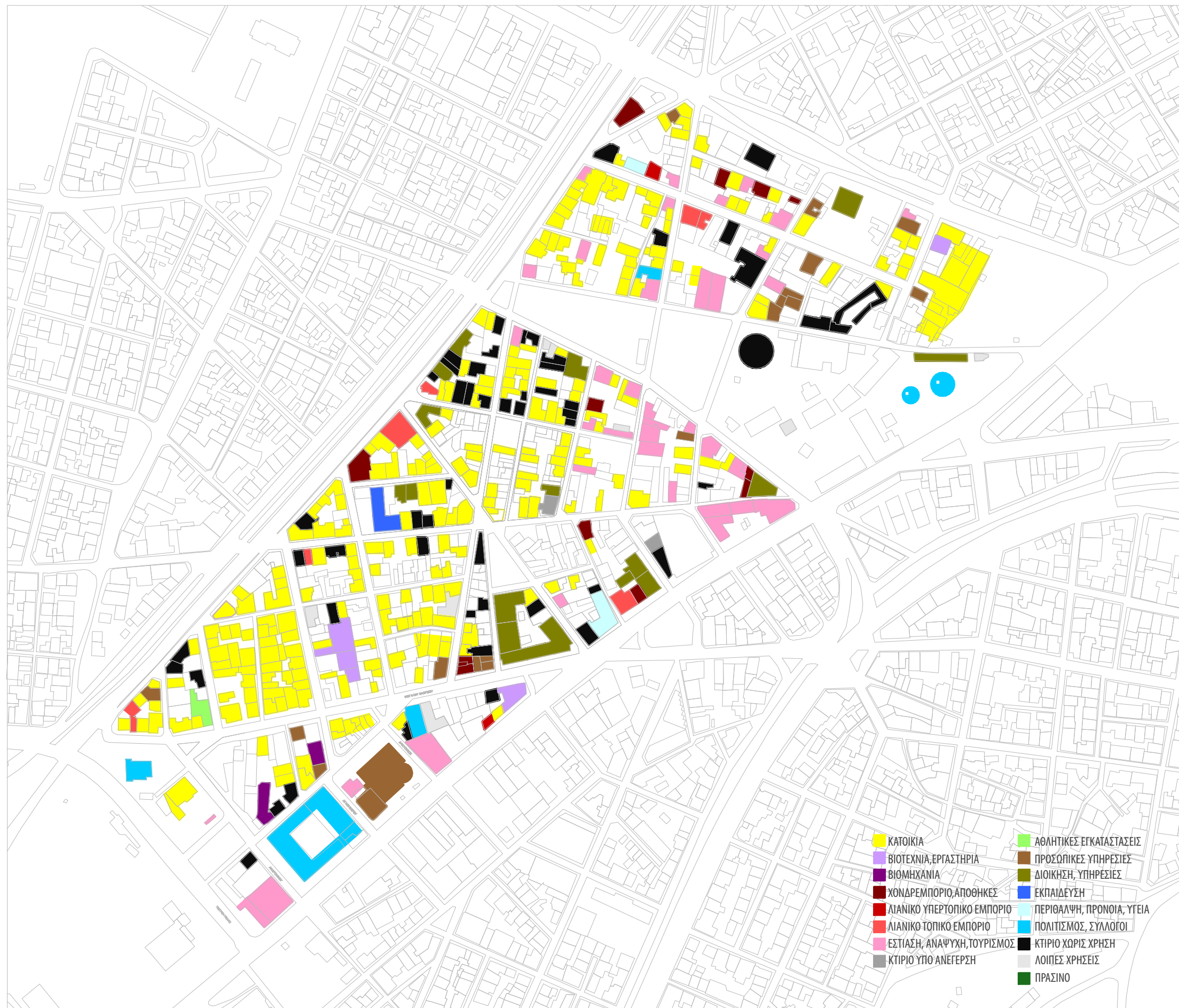
Αναφέρθηκε πιο πάνω ότι περί το 1988 τέθηκε ως στόχος από την Υπουργό Πολιτισμού της εποχής εκείνης Μ. Μερκούρη η περιοχή του Γκαζοχωρίου να μετατραπεί σε μια πολιτιστική κυψέλη. Για αρκετά χρόνια γίνονταν προσπάθειες εγκατάστασης της Λυρικής Σκηνής στη συμβολή Πειραιώς και Ιεράς Οδού σχέδιο το οποίο εγκαταλείφθηκε για διάφορους λόγους. Η εγκατάσταση του Μουσείου Μπενάκη, τα εγκαίνια του πολυχώρου Τεχνόπολις και η δημιουργία μικρών χώρων πολιτισμού (γκαλερί, θέατρα) έδωσε έναν άλλο αέρα στην περιοχή και προσέλκυσε μια άλλη ομάδα ανθρώπων. Κατά πόσο όμως ο στόχος “κυψέλη πολιτισμού” επιτεύχθηκε; Τελικά η περιοχή Γκάζι έχει ως πρωτεύουσα ταυτότητα τον πολιτισμό και την ανάπτυξη της κουλτούρας ή θα έλεγε κανείς ότι υπερισχύει η ζώνη της διασκέδασης και της αναψυχής; Από τη σκοπιά του μελετητή και της ανάλυσης των στοιχείων των χαρτών παρατηρείται ότι η ύπαρξη πολιτισμού ποσοστιαία είναι κατά πολύ μικρότερη από εκείνη της διασκέδασης. Όμως παρόλα τα ευρήματα ένα κοινό με ανεπτυγμένη την πολιτιστική κουλτούρα και συνείδηση παρατηρεί και αισθάνεται την ύπαρξη της προσπάθειας αυτής. Ανάμεσα στους χωρίς ταυτότητα πολλές φορές χώρους αναψυχής και τα ερειπωμένα σπιτάκια της εποχής του φωταερίου ξεπηδούν σαν μανιτάρια τα στέκια πολιτισμού τα οποία προσπαθούν να επιβάλουν την παρουσία τους με έναν ήσυχο και διακριτικό τρόπο. Οι ίδιοι οι άνθρωποι οι οποίοι κατακλύζουν τη γειτονιά λίγη ώρα πριν την έναρξη του θεάματος οριοθετούν τον τόπο, έναν τόπο ο οποίος έχει ανάγκη από ένα πολιτιστικό-πολιτισμικό στέκι. Μήπως όμως δεν είναι ο τόπος αλλά οι άνθρωποι; Τι καλείται τόπος χωρίς το ανθρώπινο στοιχείο, ποιος ορίζει τις ανάγκες και τις απαιτήσεις ενός τόπου, η επιλεκτική μνήμη, ο άνθρωπος ή η τάση-μόδα. Ο τόπος θα μπορούσε να ορισθεί ως το δοχείο ζωής το οποίο ανάλογα με τη μορφή του επιτρέπει την πλήρωση του με το κατάλληλο υγρό-άνθρωπο-κοινωνία.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ - ΧΡΗΣΕΙΣ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

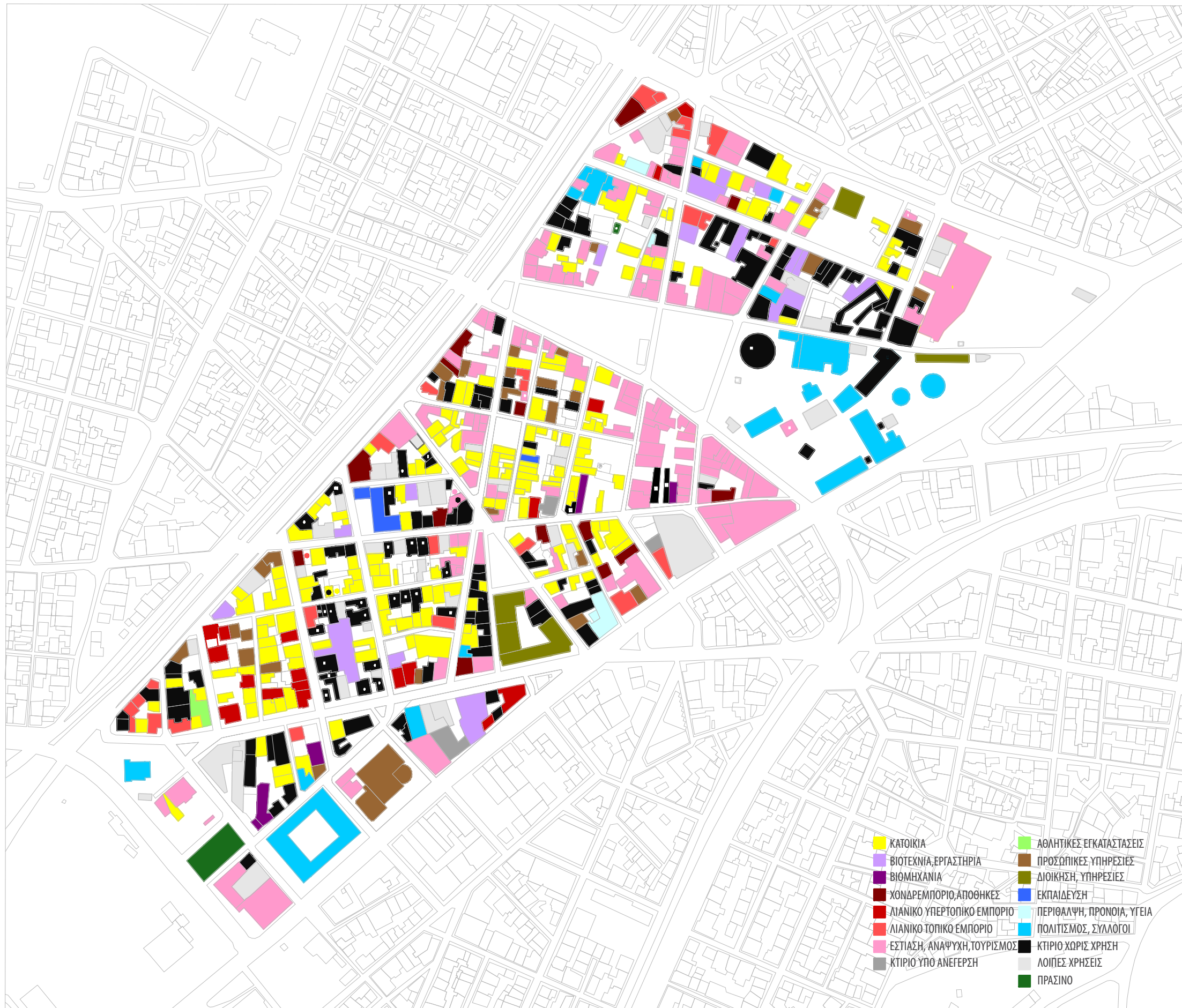

ΚΑΤΟΙΚΙΑ	ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ
ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ, ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	ΔΙΟΙΚΗΣΗ, ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
ΧΩΔΡΕΜΠΟΡΙΟ, ΑΠΟΘΗΚΕΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΔΙΑΝΙΚΟ ΥΠΕΡΤΟΠΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ, ΠΡΟΝΟΙΑ, ΥΓΕΙΑ
ΔΙΑΝΙΚΟ ΤΟΠΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΣΥΛΛΟΓΟΙ
ΕΣΤΙΑΣΗ, ΑΝΑΨΥΧΗ, ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	ΚΤΙΡΙΟ ΧΩΡΙΣ ΧΡΗΣΗ
ΚΤΙΡΙΟ ΥΠΟ ΑΝΕΓΕΡΣΗ	ΛΟΙΠΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ
	ΠΡΑΣΙΝΟ

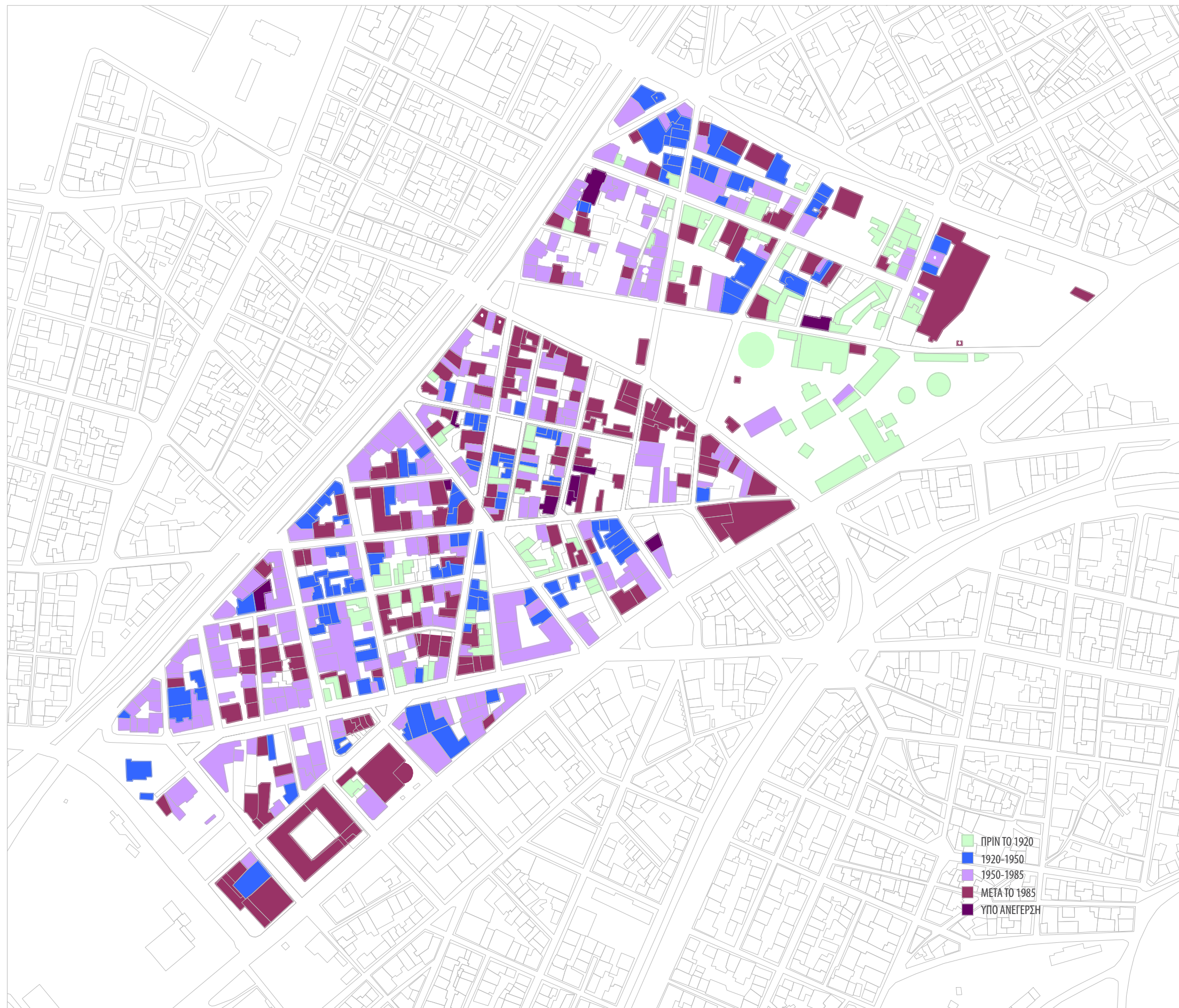

ΓΕΝΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ - ΧΡΗΣΕΙΣ ΟΡΟΦΟΥ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ - ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑΣ

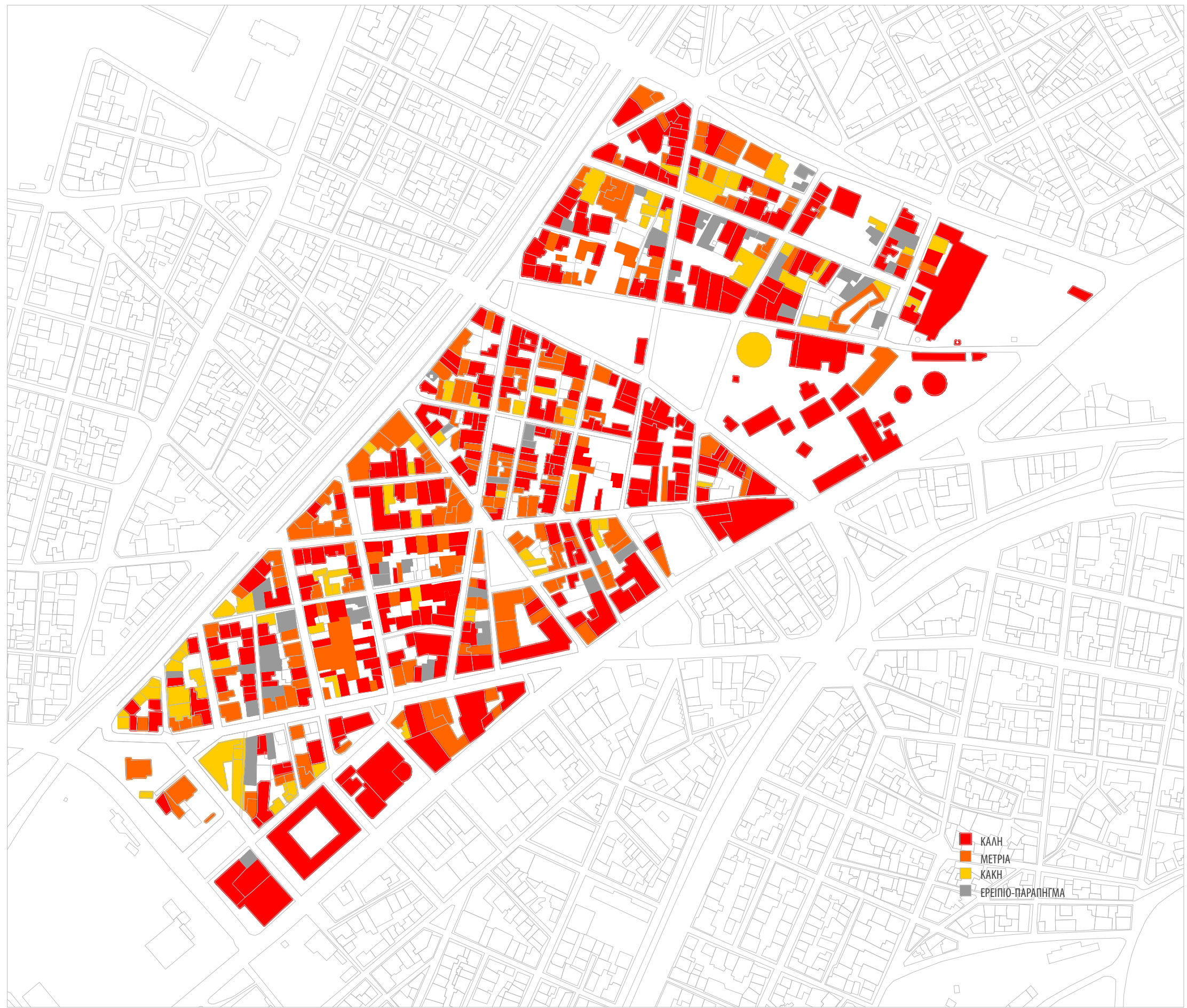

- ΠΡΙΝ ΤΟ 1920
- 1920-1950
- 1950-1985
- ΜΕΤΑ ΤΟ 1985
- ΥΠΟ ΑΝΕΓΕΡΣΗ

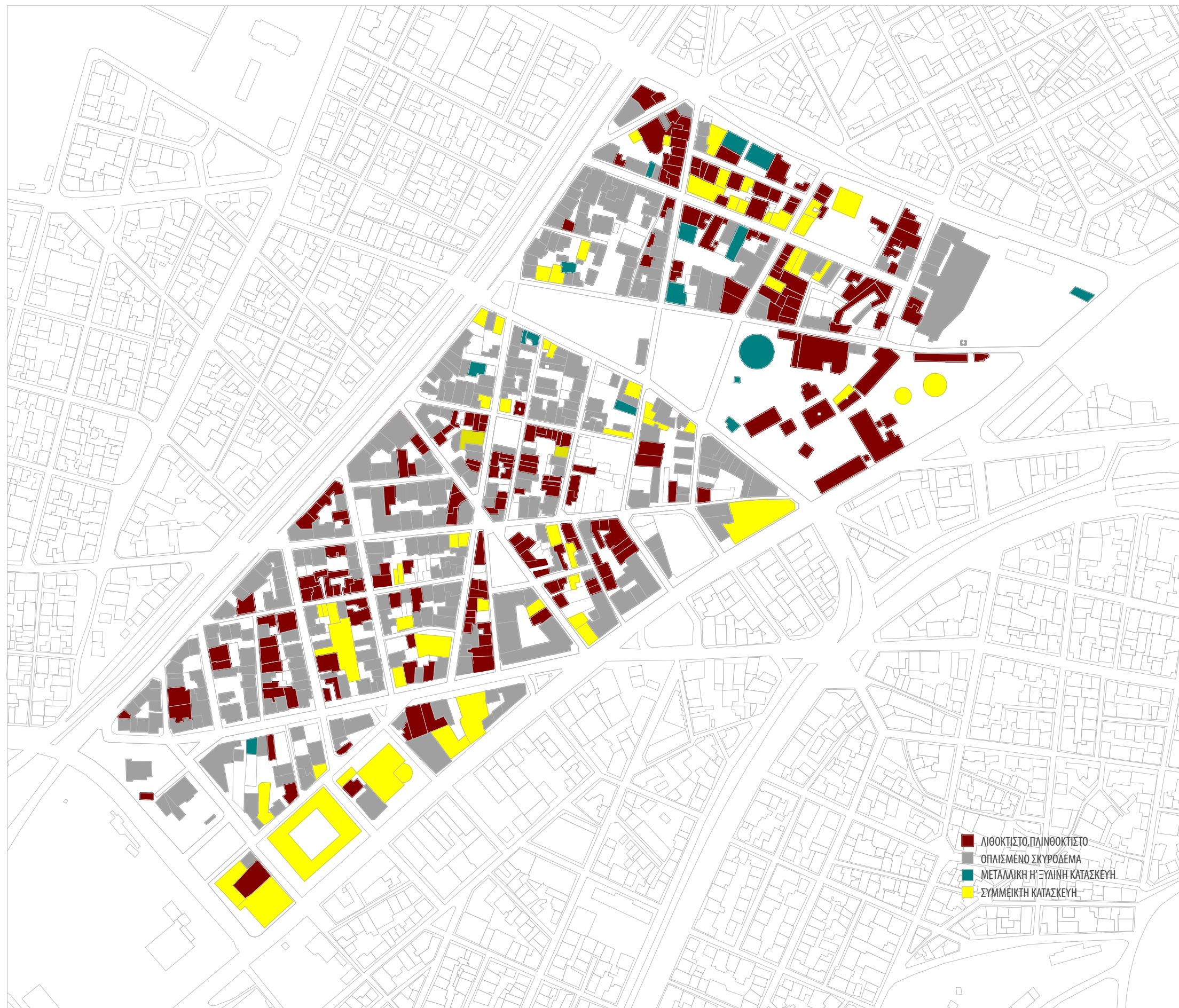

ΓΕΝΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ
-
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

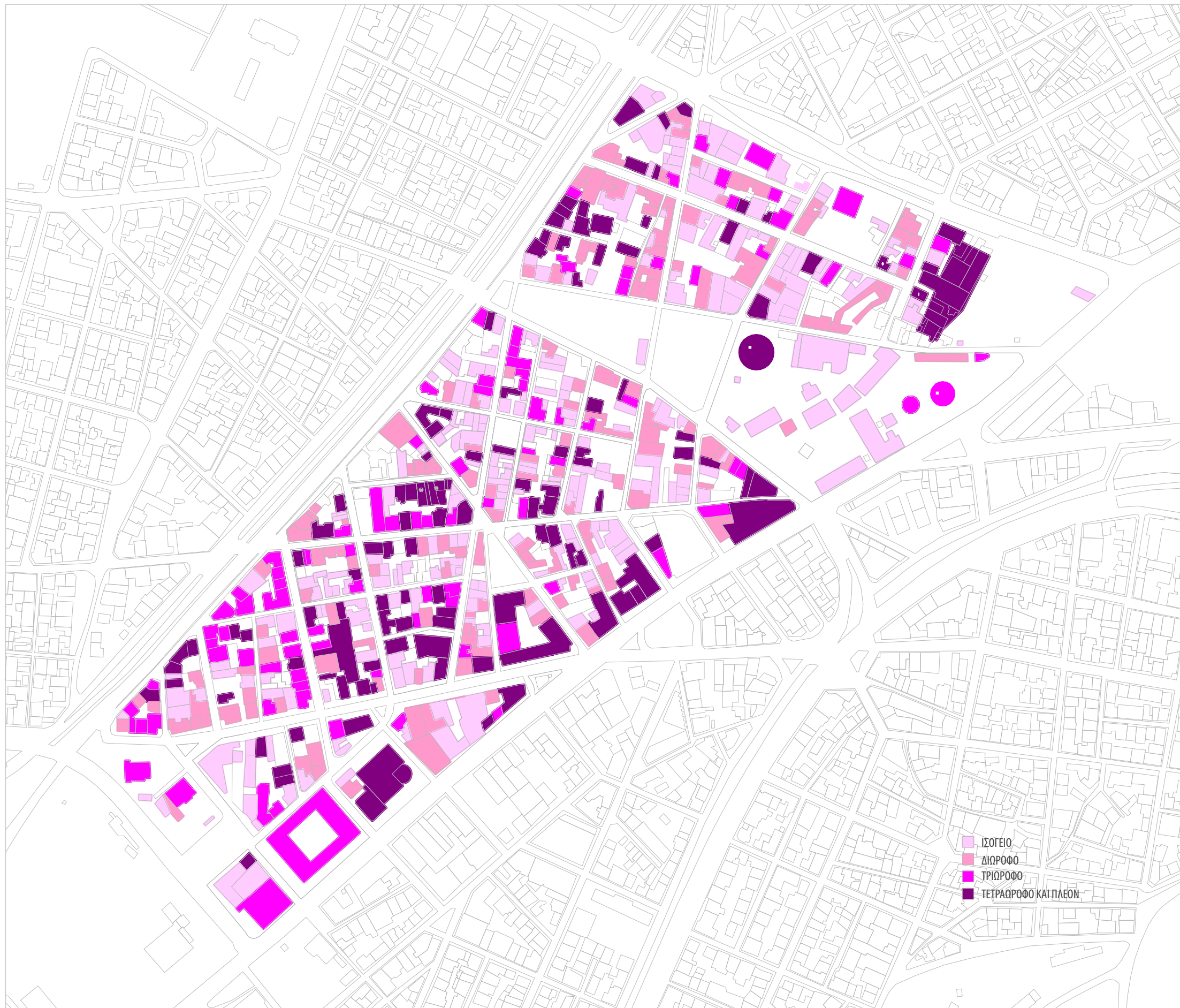

- ΛΙΘΟΚΤΙΣΤΟ, ΠΛΙΝΘΟΚΤΙΣΤΟ
- ΟΠΛΙΣΜΕΝΟ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑ
- ΜΕΤΑΛΛΙΚΗ Η ΞΥΛΙΝΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ
- ΣΥΜΜΕΙΚΤΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ

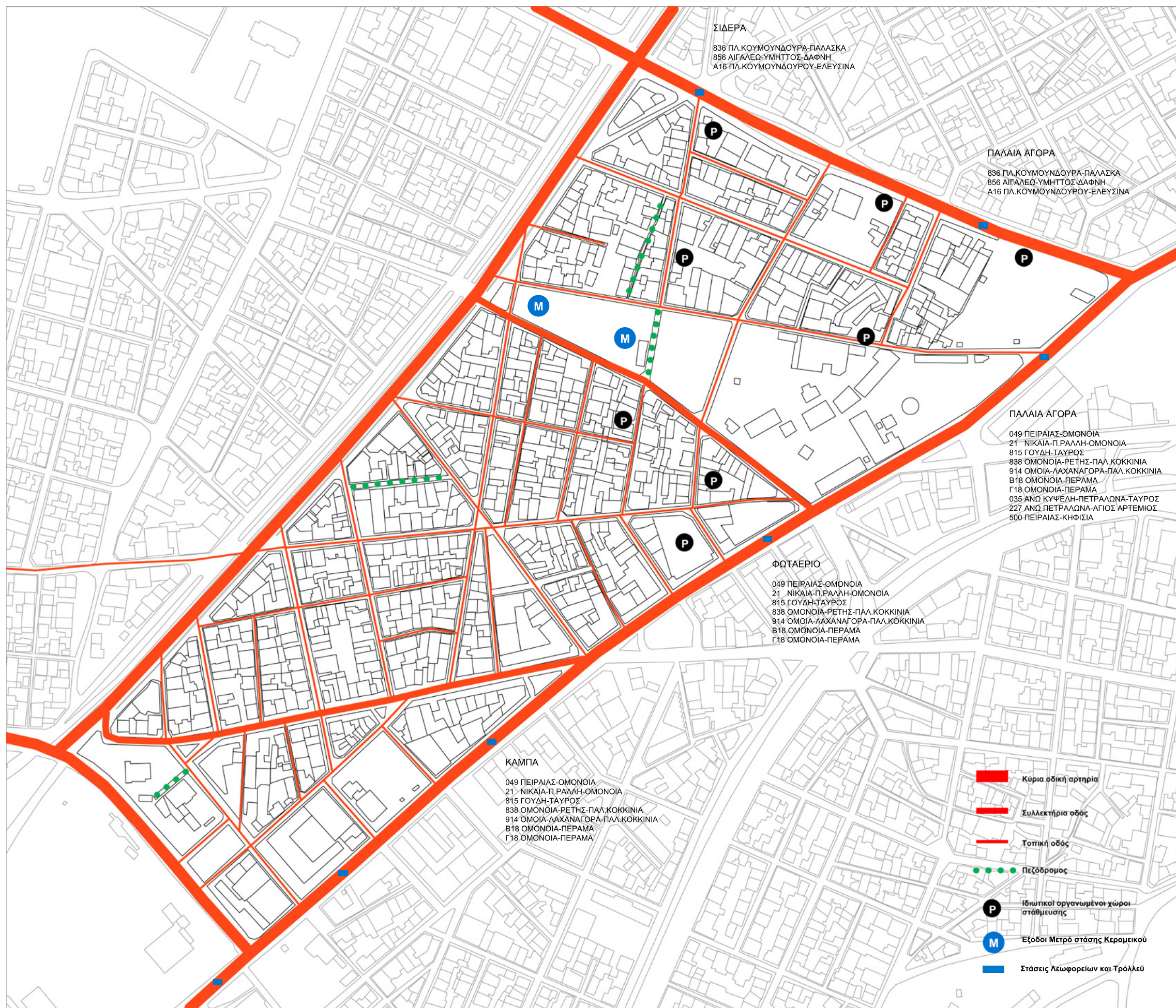

ΓΕΝΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ
-
ΥΨΗ ΟΡΟΦΩΝ

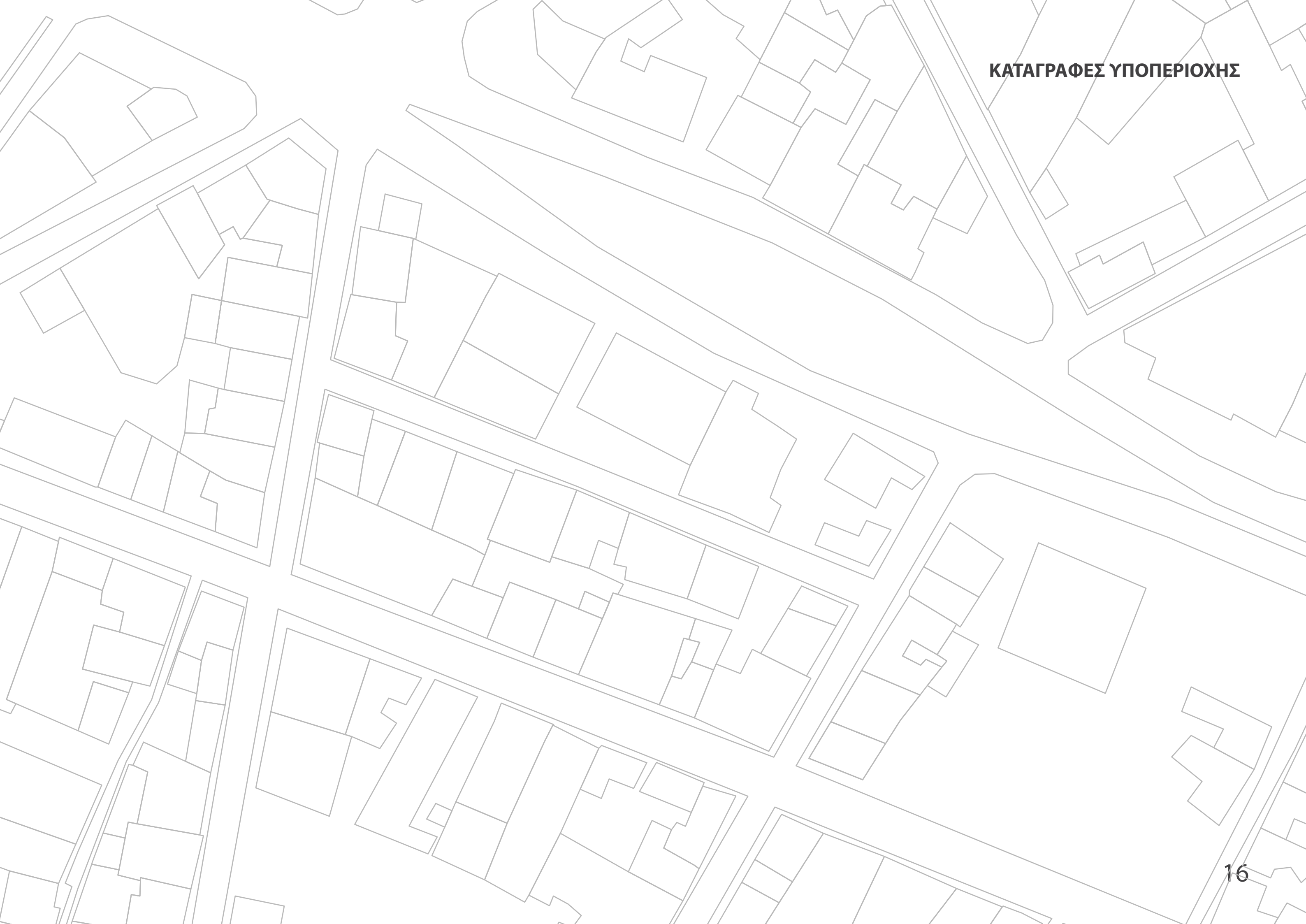

ΓΕΝΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ - ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ

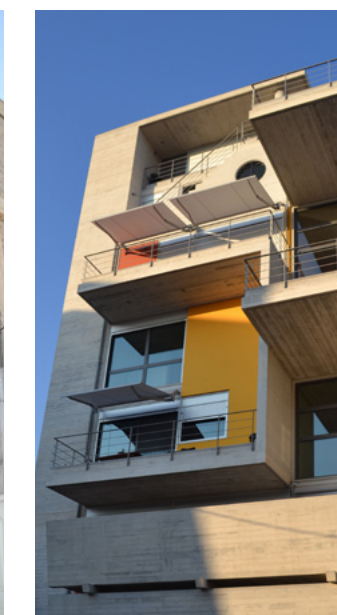
ΟΜΑΔΑ 1 - ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΟΙΚΟΠΕΔΩΝ

Π54

Το οικοδομικό τετράγωνο Π54, μπορεί να χαρακτηριστεί στο μεγαλύτερο μέρος του ως χωρίς χρήση, καθώς αποτελείται από μεγάλες αδόμητες εκτάσεις που χρησιμοποιούνται ως παρκινγκ. Την διαφορά κάνει το κτήριο της Εθνικής τράπεζας, χρονολογίας γύρω στο 1980 επί της ιερά οδού. Επίσης, παρατηρούνται ισόγεια πέτρινα κτίσματα ερειπωμένα, σε ένα από τα οποία, μέσα από τα χαλάσματα, διαφαίνεται η κλασική τυπολογία της διπλοκατοικίας εκείνης της εποχής με την κοινόχρηστη αυλή στον πυρήνα τους.

Π55

Στο οικοδομικό τετράγωνο Π55, παρατηρείται όπως και στο Π56, ποικιλομορφία παλαιότητας των κτηρίων. Συναντάμε πλήθος κτισμάτων, σε μεγάλο αριθμό ισόγεια πέτρινα κτίσματα, ανάμεσα στα εγκαταλειμμένα ξεχωρίζει ένα ισόγειο με νεοκλασικά χαρακτηριστικά ανακαινισμένο κτήριο και μια διπλοκατοικία της οποίας το γωνιακό τμήμα της έχει υποστεί προσθήκη μεταλλική και έχει πιθανόν αλλάξει χρήση από κατοικία σε βιοτεχνικού χαρακτήρα πιθανόν αποθήκη. Υπάρχει μια γενική αλλοίωση των αρχικών στοιχείων των κτηρίων, όπως τα κτήρια που διαθέτουν μεσοπολεμικά χαρακτηριστικά, έχουν μετατραπεί σε χώρους αναψυχής ή διασκέδασης με ελάχιστα να κρατάνε βιοτεχνικό χαρακτήρα ή καταστήματα στο ισόγειο και κατοικίες στον όροφο. Τέλος, σε αυτό το συνονθύλευμα χρονολογιών και χαρακτηριστικών όλων αυτών των εποχών της περιοχής, ξεχωρίζει ανάμεσα τους μια σύγχρονη κατασκευή, ένα συγκρότημα κατοικιών με αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον που υψώνεται επιβλητικά σε σχέση με τα υπόλοιπα κτήρια του τετραγώνου.

ΟΜΑΔΑ 1 - ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΟΙΚΟΠΕΔΩΝ

Π56

Στο οικοδομικό τετράγωνο Π56, συναντάμε ποικιλομορφία, μια ιστορική διαστρωμάτωση κατασκευής σύμφωνα με την εξέλιξη της περιοχής, ξεκινάμε από τις ισόγειες εργατικές πέτρινες κατοικίες που έχουν εγκαταλειφθεί, έπειτα τα κτήρια από σπλισμένο σκυρόδεμα της δεκαετίας του 1980 που σύμφωνα με κάτοικους της περιοχής βρίσκονται πολλά χρόνια τώρα σε στασιμότητα και χωρίς χρήση, τέλος υπάρχει ένα ισόγειο παρκινγκ κατασκευής μετά το 1985 και ένα κτήριο χονδρικής πώλησης επίπλων τα οποία ξεχωρίζουν για την ενεργή δραστηριότητα τους.

Π59

Στο οικοδομικό τετράγωνο Π59, παρατηρείται η ύπαρξη κυρίως πέτρινων ισόγειων κτισμάτων, δεκαετίας του 1920 +, τα οποία έχουν αποκατασταθεί και λειτουργούν ως χώροι αναψυχής και νυχτερινής διασκέδασης σε αντίθεση με την πρώτη τους λειτουργία, ως εργατικές κατοικίες (κάτι που παρατηρείται μέσα από την ιστορική μελέτη της περιοχής και των κατοίκων της αλλά και την διαμόρφωση αυτών των κτηρίων). Ανάμεσα τους ξεχωρίζει ένα πολυώροφο κτήριο που στεγάζει ένα γηροκομείο στους πρώτους ορόφους του και γραφεία στους υπολοίπους.

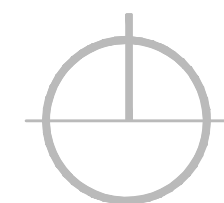
Π60

Στο οικοδομικό τετράγωνο Π60, μικρής επιφάνειας, παρατηρήθηκε έντονη ύπαρξη εγκαταλελειμμένων κτηρίων, ενός πολυώροφου και δύο ισόγειων, κυρίως βιομηχανικού χαρακτήρα που χρονολογούνται γύρω στο 1950.

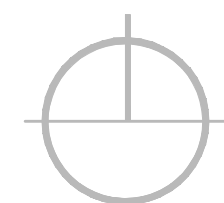
ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΣ ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗΣ
-
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1: 1000

ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΣ ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗΣ
-
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

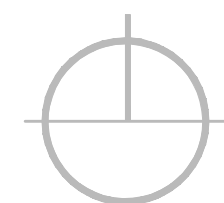
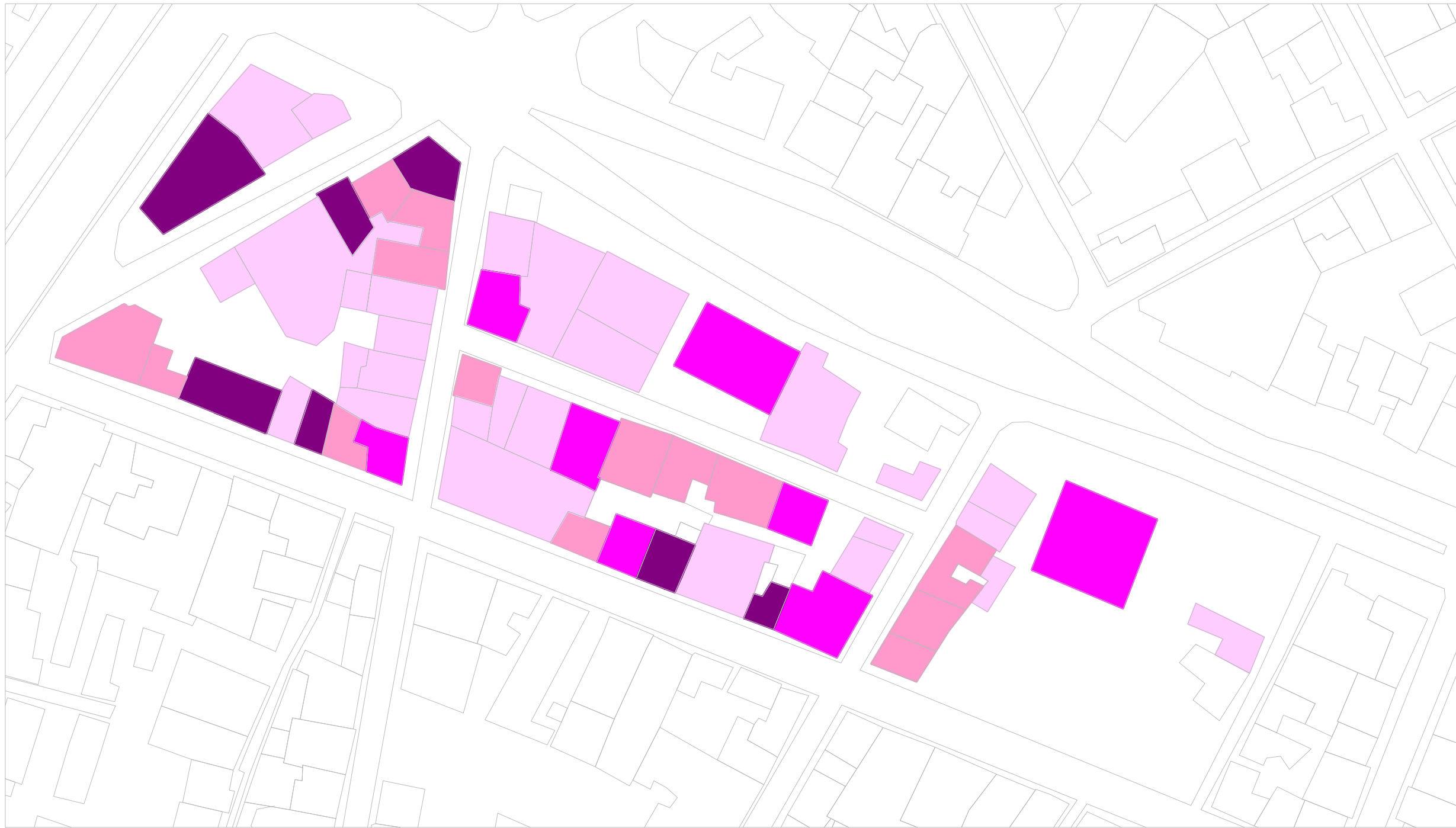

ΚΛΙΜΑΚΑ 1: 1000

ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΣ ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗΣ
-
ΥΨΗ ΟΡΟΦΩΝ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1: 1000

ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΣ ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗΣ
-
ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1: 1000

ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΣ ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗΣ
-
ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

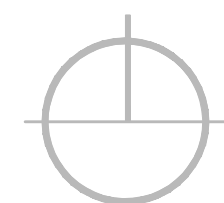

ΚΛΙΜΑΚΑ 1: 1000

ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΣ ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗΣ
-
ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ ΟΡΟΦΟΥ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1: 1000

Η 'ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ' ΚΑΙ Η ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΜΙΑΣ ΑΛΛΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Μία μικρή βόλτα στην περιοχή του Γκαζιού το πρωί θα σε πείσει για την αύρα που εκπέμπει, μιας άλλης εποχής, μια αύρα παρακμής της οικογενειακής γειτονιάς που ήταν κάποτε, η οποία έρχεται σε μεγάλη αντίθεση με τον χαρακτήρα διασκέδασης που ξεδιπλώνεται κυρίως το βράδυ του οποίου η μουσική, τα γέλια και ο θόρυβος ηχούν σε όλη του την έκταση. Μια αντίθεση, εκκωφαντικά ηχηρή αλλά χωρίς να είναι ξεκάθαρη η ταυτότητα της.

Καλύβες και άθλια παραπήγματα, εικόνες ερήμωσης, φτώχεια και υποβάθμιση, πείνα και θάνατοι: αυτή είναι η απαρχή της διαδρομής των τελευταίων 150 χρόνων της πιο hot σήμερα συνοικίας της Αθήνας. Μέσα στα μικρά στενά, κρύβονται θησαυροί του περασμένου αιώνα, μικρά πέτρινα κτήρια άλλοτε με νεοκλασικές λεπτομέρειες (για τους πιο πλούσιους ιδιοκτήτες (εικ. 15), άλλοτε ταπεινά και απλά για τους πιο φτωχούς) στέκονται ακόμη εκεί και μαρτυρούν ένα μέρος της ιστορικής διαστρωμάτωσης της περιοχής, ίσως το σημαντικότερο τμήμα της ιστορίας της, το οποίο του απόνειμε το προσωνύμιο του Γκαζοχωρίου. Μια γειτονιά ασφυκτικά γεμάτη από την εργατική τάξη, μια καθημερινότητα ποτισμένη με σκληρή δουλειά στο εργοστάσιο φωταερίου (εικ. 16), μια συνεχή προσπάθεια επιβίωσης για τον εργάτη και την οικογένεια του (εικ. 17), ένα αίσθημα συμβίωσης διαφορετικών εθνικοτήτων αλλά και όλη αυτή η φυσική ροή της ζωής που τροφοδότησε την περιοχή για πολλά χρόνια (εικ. 18) .

Το στοιχείο των ισόγειων διπλοκατοικιών, συνήθως ιδιοκτησίες αδερφών που κατασκευάζονταν μαζί, το ένα δίπλα στο άλλο πανομοιότυπα δημιουργώντας αυλή ανάμεσα τους (εικ. 19), είναι ένα πολύ συχνό παράδειγμα κατοικιών που συναντάται στα στενά της περιοχής, όπως στην οδό Ευνείδων, και μαρτυρεί την ύπαρξη ισχυρών οικογενειακών αξιών, ένα πιο εσωστρεφή είδος τρόπου ζωής. Στην οδό Τριπολέμου, παρατηρούμε ένα παράδειγμα ανακαίνισης τριών οικογενειακών ιδιοκτησιών, που έχουν αποκατασταθεί. Ενα τμήμα τους (ο όροφος) έχει επανέλθει στην αρχική οικιστική του χρήση, ενώ το υπόλοιπο έχει αποκτήσει πολιτιστική (γκαλερί -ισμός), ακολουθώντας τη νέα κατεύθυνση λειτουργιών της περιοχής.

εικόνα 15

εικόνα 16

εικόνα 17

εικόνα 18

εικόνα 19

Είναι ενδιαφέρον, να παρατηρείς υπερυψωμένα ισόγεια, άλλοτε να στέκονται εκεί ερειπωμένα (εικ. 20) κι άλλοτε να αναγνωρίζονται μόνο από τα αποτυπώματα τους πάνω σε μεταγενέστερα όμορα κτήρια, και να μην διαπιστώσεις αυτή την ραγδαία και απότομη αλλαγή μιας οικιστικής εργατικής συνοικίας, σε περιοχή διασκέδασης και αναψυχής εκατοντάδων νέων κυρίως, κάθε βράδυ. Κάποιες τέτοιες κατοικίες φιλοξενούσαν στο ισόγειο τμήμα τους συνεργεία ή μικρά μαγαζάκια όπως ψιλικατζίδικα που εξυπηρετούσαν τοπικά, τα οποία τώρα πια αναγνωρίζονται μόνο από τα ερμητικά κλειστά μεταλλικά ρολά τους . (εικ. 21)

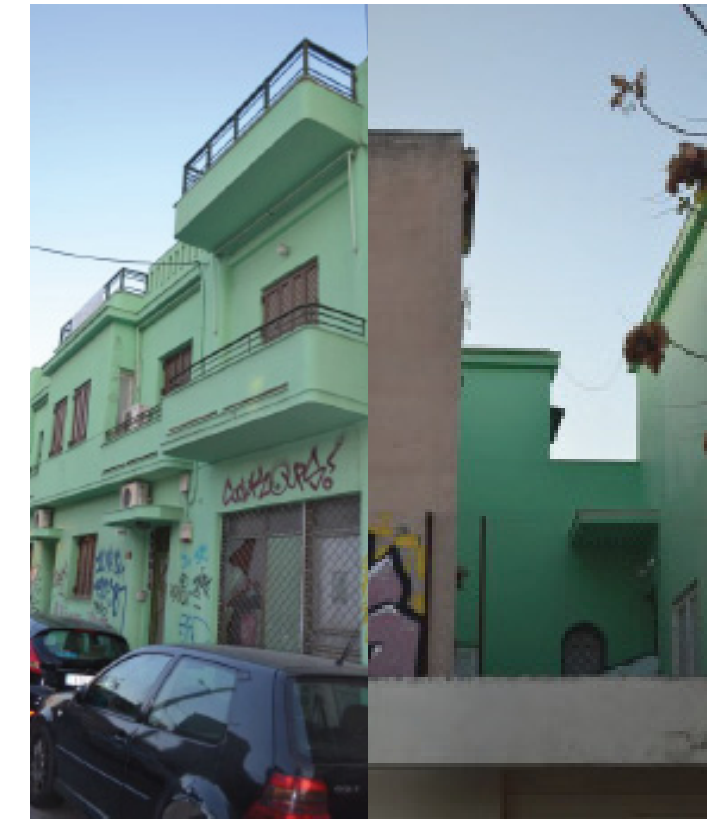
Στην προώθηση της περιοχής ως πολιτιστικό κέντρο, ενταχτήκαν πλήθος τέτοιων ισόγειων κατοικιών, που χρονολογούνται μεταξύ 1920 με 1950, που με την επένδυση των όψεων τους και την ολική ανακαίνιση τους στο εσωτερικό τους, από ταπεινές κατοικίες εργατών «μετονομάστηκαν» σε νυχτερινά κέντρα διασκέδασης (εικ. 22), προσπαθώντας να συμβαδίσουν στην νέα εποχή, θυσιάζοντας κάτι από τον αρχικό τους αυθεντικό χαρακτήρα. Τα λιγοστά κτήρια μεσοπολεμικού χαρακτήρα που παρατηρούνται, αποκαταστάθηκαν κι αυτά με την ίδια λογική, και επαναλειτουργούν με τις παραπάνω χρήσεις αναψυχής, με διαφορά έναν μικρό αριθμό κτηρίων που λειτουργούν ως οίκοι ανοχής, κάτι από την ιστορική αναδρομή της περιοχής γνωρίζουμε ότι υπήρχαν και το 1910 στην περιοχή. (εικ. 23).

εικόνα 20

εικόνα 22

εικόνα 23

εικόνα 21

Εδώ είναι που σαν μελετητές αυτών των στοιχείων, μας γεννιέται το ερώτημα : είναι θετική αυτή η εξέλιξη των κατοικιών στο όνομα της ανάπτυξης της περιοχής, υιοθετώντας μια νέα λειτουργία από αυτή για την οποία κατασκευάστηκαν, προσπαθώντας ίσως να επιτευχθεί μια προσπάθεια εξευγενισμού της «κακόφημης» ιστορίας της περιοχής ή θα έπρεπε αυτό το τμήμα της ιστορίας του Γκαζιού να επιζήσει με μια ανάδειξη επιλεγμένων κτηρίων, ώστε να παραμείνει μια σιωπηλή υπενθύμιση της εργατικής τάξης που αρχικά έδωσε ζωή σε αυτό το μέρος ; Το θέμα της κατοίκησης συγκρούεται με την έντονη ανάπτυξη του πολιτιστικού χαρακτήρα, και δημιουργούνται ερωτήματα ποια θα είναι τελικά η κατεύθυνση αυτής της συνύπαρξης.

ΧΩΡΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ Ή ΤΑΣΗ

Συμπερασματικά θα μπορούσε να αναφερθεί ότι το εγχείρημα δημιουργίας μιας νέας ταυτότητας έχει μείνει ημιτελές και δεν ολοκληρώθηκε ποτέ. Η συνύπαρξη των παλαιών κτισμάτων της εποχής του εργοστασίου μαζί με τις καινούριες πολυκατοικίες και τους χώρους αναψυχής καλείται αμήχανη και διόλου αρμονική. Τα στρώματα της ιστορίας δεν έχουν διεισδύσει αρμονικά το ένα στο άλλο και η περιοχή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μωσαϊκό ετερογενών και αντιθετικών χρήσεων.

Όμως, παράλληλα τη χωρική και αστική ανομοιογένεια και δυσαρμονία το Γκάζι μέσω της δημιουργίας μιας μόδας-τάσης προσελκύει μεγάλο πληθυσμό για τη ζώνη της διασκέδασης πράγμα το οποίο αναμφίβολα έδωσε πνοή και ζωή στον τόπο αυτό με μεγάλη επιτυχία.

Έτσι δημιουργείται ο προβληματισμός για το ποια είναι τα κριτήρια έτσι ώστε ένας τόπος να έχει μαζική επισκεψιμότητα από ένα μεγάλο εύρος κοινωνικών ομάδων. Τι ρόλο παίζουν οι χωρικές εμπειρίες που σου εξασφαλίζει ο τόπος και κατά πόσο η τάση επηρεάζει τον επισκέπτη.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΡΥΔΗΣ, (2006) Τα επτά βιβλία της πολεοδομίας. Εκδόσεις Παπασωτηρίου

Δ. ΚΑΡΥΔΗΣ-Μ.ΜΠΕΛΑΒΙΛΑΣ-Μ.ΜΑΡΚΟΥ-Ε.-ΚΛΑΜΠΑΤΣΕΑ,(2010) Αναλυτική προσέγγιση του αστικού χώρου. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο(Σημειώσεις)

NORBERG-SCHULZ CHRISTIAN,(2009) Το πνεύμα του τόπου. Ε.Μ.Π. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις

ΛΙΛΑ ΚΟΝΟΜΑΡΑ,(2013) Οι αυλές των θαυμάτων. Διαθέσιμο από: <http://www.oanagnostis.gr/%CE%BF%CE%B9-%CE%B1%CF%85%CE%BB%CE%AD%CF%82-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B8%CE%B1%CF%85%CE%BC%CE%AC%CF%84%CF%89%CE%BD/>

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΣΚΙΑΔΑΣ, Στις φτωχογειτονιές των Αθηνών στο γύρισμα του 19ου αιώνα. Διαθέσιμο από: <http://mikros-romios.gr/ftoxogeitonies/>

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ,(2013) Το «στρατόπεδο συγκέντρωσης» που φώτισε την Αθήνα. Διαθέσιμο από: <http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=496026>

ΝΤΙΝΟΣ ΡΗΤΙΝΙΩΤΗΣ,(2015) Παραμύθια ανάπλασης στη μικρή μας Αθήνα. Διαθέσιμο από: <http://pronocateur.gr/out-about/10995/city-stories-paramythia-anaplashs-sth-mikrh-mas-athhna>

ΜΑΡΙΝΑ ΜΑΚΡΗ-ΠΑΝΤΟΛΕΩΝ ΣΚΑΓΙΑΝΝΗΣ,(2012) Αποβιομηχάνιση και μετασχηματισμός του χώρου: Η περίπτωση της Οδού Πειραιώς. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (Συνέδριο)